

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Białymstoku

LBI.410.012.01.2021

00740721

Andrzej Kamiński

Dyrektor

Zespół Szkół Rolniczych w Białymstoku

ul. ks. St. Suchowolca 26, 15-567 Białystok

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/047 – Baza dydaktyczna szkół rolniczych w Polsce

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku
ul. Akademicka 4, 15-267 Białystok
T +48 85 874 81 00, F +48 85 874 81 33
lbi@nilk.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Zespół Szkół Rolniczych w Białymstoku ul. ks. St. Suchowolca 26, 15-567 Białystok (dalej: <i>Szkoła</i> lub <i>ZSR</i>)
Kierownik jednostki kontrolowanej Zakres przedmiotowy kontroli	Andrzej Kamiński, dyrektor od 11 lipca 2019 r. ¹ 1. Zapewnienie przez szkoły odpowiedniej kadry i organizacji procesu kształcenia i przygotowania w zawodach rolniczych 2. Zapewnienie przez szkoły odpowiedniej infrastruktury do kształcenia i przygotowania w zawodach rolniczych
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2018 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych, w uwzględnieniu dowodów sporządzanych przed tym okresem, mających istotny wpływ na działalność objętą kontrolą
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku
Kontroler	Władysław Radgowski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI/87/2021 z 16 czerwca 2021 r. Piotr Żukowski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI/79/2021 z 7 czerwca 2021 r. (akta kontroli str. 1-2)

¹ Od dnia 1 września 2017 r. do 10 lipca 2019 r. funkcję dyrektora Szkoły pełnił Wiesław Joszczyk.

² Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm. Ustawa zwana dalej: *ustawą o NIK*.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W Szkole zapewniono odpowiednią do potrzeb kadre. Wszyscy nauczyciele posiadali bowiem wykształcenie na kierunku zgodnym z prowadzonymi zajęciami z przedmiotów zawodowych, określone rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli⁴. Z kolei wymiar zajęć dydaktycznych z przedmiotów zawodowych przewidziany w szkolnym planie nauczania był zgodny z ramowym planem nauczania oraz planami nauczania określonymi w programach nauczania zawodów. W Szkole spełniono także wymogi dotyczące liczebności oddziałów i podziału na grupy na zajęciach praktycznych. Zapewniono również prawidłowe warunki do właściwej realizacji praktycznej nauki zawodu na czas modernizacji i rozbudowy Centrum Kształcenie Zawodowego⁵ oraz w czasie epidemii Covid-19. Zajęcia praktyczne w tym czasie prowadzone były w oparciu o bazę pracodawców, na podstawie zawartych trzech porozumień o współpracy oraz w oparciu o bazę dydaktyczną indywidualnych gospodarstw rolnych. Natomiast stwierdzona nieprawidłowości w zakresie zatrudnienia trzech nauczycieli (lekarzy weterynarii) bez przygotowania pedagogicznego, wymaganego rozporządzeniem w sprawie kwalifikacji nauczycieli, nie miała istotnego wpływu na ocenę kontrolowanej działalności.

Szkola zapewniła odpowiednią infrastrukturę i wyposażenie do kształcenia i przygotowania w zawodzie technik rolnik oraz technik weterynarii, wymagane w załączniku nr 24 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego⁶. Zapewniono również większość wyposażenia niezbędnego do kształcenia w zawodach technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki oraz technik architektury krajobrazu, wymaganego załącznikiem nr 19 i 24 do tego rozporządzenia, za wyjątkiem pracowni rysunku technicznego wyposażonego w stanowiska rysunkowe z przyborami rysunkowymi i kreślarskimi wraz ploterem, a także oprogramowania symulującego pracę maszyn i urządzeń rolniczych oraz zasadę działania silników spalinowych i elektrycznych oraz pracę pojazdów silnikowych i ich diagnostykę. Opracowano „Planu rozwoju szkoły na lata 2016–2022”, który umożliwił uzyskanie dotacji na realizację projektu „Rozbudowa i modernizacja bazy kształcenia zawodowego w Zespole Szkół Rolniczych CKZ w Białymstoku”, realizowanego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014–2020⁷. Pozyskane środki na modernizację i doposażenie bazy dydaktycznej CKZ umożliwią dostosowanie bazy dydaktycznej w pomoce dydaktyczne, sprzęt i wyposażenie do wymogów rozporządzenia w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach. Szkoła spełniała również wymogi w zakresie bezpieczeństwa i higieny określone w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach⁸.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 1289. Rozporządzenie dalej zwane: *rozporządzeniem w sprawie kwalifikacji*.

⁵ Dalej „CKZ”.

⁶ Dz. U. poz. 991, ze zm. Rozporządzenie dalej zwane: *rozporządzeniem w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach*.

⁷ Dalej RPOWP na lata 2014–2020.

⁸ Dz. U. z 2020 r. poz. 1604. Rozporządzenie zwane dalej: *rozporządzeniem w sprawie BHP*.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁹ kontrolowanej działalności

OBSZAR	1. Zapewnienie przez szkoły odpowiedniej kadry organizacji procesu kształcenia i przygotowania w zawodach rolniczych
Opis stanu faktycznego	Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego w Szkole w roku szkolnym 2018/2019 wynosiła 102, w następnym wzrosła do 114, natomiast w roku szkolnym 2020/2021 do 117¹⁰. W roku szkolnym 2020/2021 zatrudnionych było: 73 nauczycieli dyplomowanych (69,88 etatu), 22 nauczycieli mianowanych (22 etaty), 17 nauczycieli kontraktowych (17 etatów), trzech nauczycieli stażystów (2,8 etatu), dwóch nauczycieli bez stopnia awansu (1,44 etatu). (akta kontroli str. 6) Spośród 117 nauczycieli, 27 prowadziło zajęcia z teoretycznych i praktycznych przedmiotów zawodowych (w roku szk. 2020/2021). (akta kontroli str. 7-29) Kontrola prawidłowości kwalifikacji 10 nauczycieli, którym powierzono nauczanie przedmiotów zawodowych wykazała, że siedmiu z nich posiadało kwalifikacje określone w § 3 i § 6 rozporządzenia w sprawie kwalifikacji, tj. mieli ukończone studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie, na kierunku (specjalności) zgodnym z nauczaniem przedmiotem lub prowadzonymi zajęciami oraz posiadało przygotowanie pedagogiczne. Trzech nauczycieli, będących lekarzami weterynarii, nie posiadało wymaganego przygotowania pedagogicznego (więcej na ten temat w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”). W roku szkolnym 2020/2021 trzech (z 27) nauczycieli uczących w zawodach (prowadzący zajęcia teoretyczne i praktyczne) oraz dwoje nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących osiągnęło wiek emerytalny, natomiast odpowiednio: dwoje i sześcioro nauczycieli osiągnęło w ciągu najbliższych lat. Dyrektor wyjaśnił, że w celu zapobiegania brakom kadrowym nauczyciele przedmiotów zawodowych i ustalenie zapotrzebowania na nowe etaty prowadzi rozmowy z nauczycielami, którzy osiągnęli wiek emerytalny. O wolnych stanowiskach pracy informowana jest rada pedagogiczna i na stronie internetowej Kuratorium Oświaty w Białymstoku publikowane są ogłoszenia o wolnych stanowiskach pracy dla nauczycieli w ZSR. (akta kontroli str. 257-260) W latach szkolnych 2018/2019–2020/2021 wszyscy nauczyciele kształcenia zawodowego (27) zostali objęci kształceniem lub doskonaleniem zawodowym, natomiast czterech nauczycieli zatrudnionych na czas określony (na jeden rok) nie uczestniczyło w żadnej formie kształcenia i doskonalenia zawodowego, mimo że zgodnie z ustawą z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela¹¹, dyrektor szkoły odpowiada za zapewnienie pomocy nauczycielom w ich doskonaleniu zawodowym (art. 7 ust. 2 pkt 4), a nauczyciel powinien podnosić swoją wiedzę ogólną i zawodową, korzystając z prawa pierwszeństwa do uczestniczenia we wszystkich formach doskonalenia zawodowego na najwyższym poziomie (art. 12 ust. 3). Dyrektor wyjaśnił, że w latach 2018–2021 tylko czterech nauczycieli nie uczestniczyło w żadnej formie kształcenia i doskonalenia zawodowego udokumentowanej zaświadczeniem. Nauczyciele ci zatrudnienie są w niepełnym wymiarze czasu pracy, w tym dwóch z nich to nauczyciele emerytowani. (akta kontroli str. 241-248, 257-260) Nauczyciele objęci kształceniem i doskonaleniem zawodowym w latach 2018/2019–2020/2021 ukończyli studia podyplomowe, kurs kwalifikacyjny z zakresu przygotowania pedagogicznego dla nauczycieli praktycznej nauki zawodu oraz uczestniczyli w szkoleniach,

⁹ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana, jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁰ Liczba etatów nauczycieli kształcenia zawodowego w roku szkolnym 2018/2019 wynosiła 91,19, w następnym roku szkolnym wzrosła do 103,31, a w roku szkolnym 2021/2022 do 109,12. Dane o liczbie nauczycieli przedstawiono zgodnie z bazą SIO, wg stanu na 30 września lat 2018, 2019 i 2020.

¹¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 2215, ze zm.

warsztatach lub konferencjach¹². Zrealizowane formy kształcenia oraz doskonalenia były zgodne z zakresem zajęć prowadzonych przez poszczególnych nauczycieli, jednak nie wszystkie były ujęte w rocznych planach dofinansowania form doskonalenia zawodowego. Dyrektor wyjaśnił, że na etapie planowania budżetu w planie finansowym Szkoły ujęte są wydatki na dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli, zgodnie ze zgłoszonymi potrzebami oraz orientacyjnymi kosztami. Odbywa się to jesienią roku poprzedzającego rok budżetowy. W trakcie roku mogą wystąpić zmiany, które wynikają z różnych przyczyn: np. brak organizacji planowanego szkolenia, dłuższe zwolnienia nauczyciela, któremu planowano dofinansowanie, mniejszej niż planowano koszty szkolenia, Covid-19. W ramach posiadanych środków finansowych na bieżąco następuje weryfikacja dofinansowania, z uwzględnieniem zgłaszanych potrzeb.

(akta kontroli str. 241-248, 257-260)

W Szkole opracowany został harmonogram uczestniczenia nauczycieli w szkoleniach branżowych realizowanych w trzyletnich cyklach, obejmujący lata 2019–2022. Nie został on jednak w całości zrealizowany. Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że niektóre z zaplanowanych na rok szkolny 2020/2021 szkoleń branżowych u pracodawców nie odbyły się z uwagi na pandemię koronawirusa i istniejące w związku z tym ograniczenia sanitarno-epidemiologiczne. Niezrealizowane szkolenia branżowe w roku szkolnym 2020/2021, w harmonogramie szkoleń zostały przesunięte do realizacji w roku szkolnym 2021/2022.

(akta kontroli str. 249-256, 257-259)

W latach 2018-2021 (do 30 czerwca) wydatki Szkoły na doskonalenie i kształcenie zawodowe nauczycieli w rozdziale 80146 klasyfikacji budżetowej wyniosły łącznie 56,4 tys. zł, co stanowiło 80,7% ich planowanej kwoty¹³. Dyrektor wyjaśnił, że na etapie planowania, koszty oszacowano w kwocie większej niż faktycznie opłacone w momencie realizacji. Dyrektor wyjaśnił ponadto, iż w 2020 r. ze względu na Covid-19 oraz w przeważającej części roku pracę zdalną nauczycieli nie odbywały się wcześniej planowane szkolenia.

(akta kontroli str. 207-210, 257-261)

W roku szkolnym 2018/2019¹⁴ przyjęto do stosowania zestaw szkolnych programów nauczania, obejmujący wszystkie przedmioty ogólnokształcące oraz wszystkie przedmioty zawodowe. W roku szkolnym 2019/2020¹⁵ przyjęto do stosowania zestaw szkolnych programów nauczania do nowej podstawy programowej z 2019 r., obejmujący wszystkie przedmioty ogólnokształcące oraz wszystkie przedmioty zawodowe (oddzielnie dla cztero i pięcioletnich cykli nauczania). W roku szkolnym 2020/2021¹⁶ przyjęto szkolne zestawy programów nauczania, obejmujące przedmioty ogólnokształcące (na podbudowie szkoły podstawowej i gimnazjum) i przedmioty zawodowe dla technikum czteroletniego oraz pięcioletniego wg. podstawy programowej z 2019 r. Analiza procedury przyjęcia do stosowania tych programów wykazała, że zgodnie z art. 22a ust. 3 i 6 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty¹⁷, wszystkie programy zostały przedstawione przez nauczycieli prowadzących naukę zawodu oraz dopuszczone do stosowania przez Dyrektora, po zasięgnięciu opinii Rady Pedagogicznej.

(akta kontroli str. 37-93)

6. Z analizy danych zawartych w szkolnym planie nauczania na rok szkolny 2019/2020 wynika, że ujęto w nim wszystkie przedmioty kształcenia zawodowego określone w programach nauczania zawodów rolniczych.

(akta kontroli str. 94-162)

¹² Nauczyciele przedmiotów zawodowych uczestniczyli w szkoleniach: w ramach projektu mobilności „Międzynarodowe doświadczenie podlaskich instruktorów i nauczycieli praktycznej nauki zawodu” (15 osób), w szkoleniu branżowym zaliczanym w ramach pracy zawodowej związanej z nauczaniem zawodem (cztery osoby), w trzech warsztatach, jednym seminarium i webinarium oraz pięciu szkoleniach.

¹³ Wydatki na doskonalenie zawodowe wyniosły w latach 2018–2021 odpowiednio 34,9 tys. zł (92% planu), 6,5 tys. zł (73% planu), 9,3 tys. zł (94,9% planu) oraz 5,6 tys. zł w I poł. 2021 roku (42,3% planu na 2021 rok).

¹⁴ 26 września 2018 r.

¹⁵ 10 września 2019 r.

¹⁶ 28 sierpnia 2020 r.

¹⁷ Dz. U. z 2020 r. poz. 1327, ze zm.

Wymiar zajęć dydaktycznych z przedmiotów zawodowych przewidziany w szkolnym planie nauczania był zgodny z ramowym planem nauczania¹⁸ oraz planami nauczania określonymi w programach nauczania zawodów. Analiza wymiaru zrealizowanych w 10 oddziałach zajęć dydaktycznych odnotowanych w dziennikach zajęć wykazała:

1. W klasie I – technik architektury krajobrazu wykonano o jedną godzinę mniej (29 zamiast 30 godzin) z przedmiotu „Bezpieczeństwo pracy” (powodem były dni wolne od zajęć ustalone przez dyrektora szkoły, nieobecność nauczyciela). Podstawa programowa została zrealizowana. W odniesieniu do pozostałych przedmiotów teoretycznych przekroczono o cztery godziny minimalny wymiar zajęć, a wymiar zajęć praktycznych wykonano w 100%.
2. W klasie I – technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki wykonano o dwie godziny mniej (28 zamiast 30) z przedmiotów „Bezpieczeństwo pracy” i „Podstawy rolnictwa” (powodem były dni wolne od zajęć ustalone przez dyrektora szkoły, nieobecność nauczyciela). Wymiar zajęć pozostałych przedmiotów teoretycznych przekroczono o od jednej do sześciu godzin. Wymiar zajęć praktycznych zrealizowano w całości w jednej grupie, a w dwóch pozostałych przekroczono o 25 i 28 godzin.
3. W klasie I – technik rolnik dwa przedmioty zrealizowano w wymiarze ustalonym w planie nauczania, wymiar jednego przedmiotu teoretycznego przekroczono o cztery godziny, natomiast wymiar zajęć praktycznych – o 21 i 23 godziny.
4. W klasie I – technik turystyki na obszarach wiejskich przekroczono od dwóch do czterech godzin minimalny wymiar zajęć określony w planie nauczania i programie nauczania.
5. W klasie III – technik rolnik przekroczono od jednej do 16 godzin wymiar zajęć w pięciu przedmiotach teoretycznych i o 20 godzin wymiar zajęć praktycznych. Zrealizowano tylko 16 godzin z 78 zaplanowanych z przedmiotu „Nauka obsługi maszyn rolniczych”. Było to spowodowane ograniczeniami z powodu pandemii COVID-19. Zajęcia te zrealizowano w roku szkolnym 2020/2021.
6. W klasie IV – technik architektury krajobrazu nie zrealizowano dziewięciu (z 42) godzin z przedmiotu „Pracownia organizacji prac związanych z architekturą krajobrazu” oraz pięciu (z 70) godzin zajęć praktycznych. Było to spowodowane dniami wolnymi od zajęć w dniach, w których miały się one odbyć oraz nieobecnością nauczyciela. Z informacji uzyskanych od dyrektora Szkoły wynika, że treści programowe zostały zrealizowane.
7. W klasie IV – technik rolnik w mniejszej liczbie godzin niż planowano (od jednej do sześciu) zrealizowano zajęcia teoretyczne z trzech przedmiotów zawodowych i o dziewięć godzin mniej zajęć praktycznych. Było to spowodowane dniami wolnymi od zajęć oraz nieobecnością nauczyciela. We wszystkich przedmiotach zrealizowano podstawę programową.
8. W klasie IV – technik turystyki na obszarach wiejskich we wszystkich przedmiotach zawodowych (teoretycznych i praktycznych) zrealizowano zajęcia w wymiarze mniejszym niż planowano (od jednej do pięciu godzin). Było to spowodowane dniami wolnymi, nieobecnością nauczyciela. We wszystkich przypadkach zrealizowano podstawę programową.
9. W klasie IV – technik mechanizacji rolnictwa we wszystkich przedmiotach zawodowych zrealizowano mniejszą od zakładanej liczbę godzin (od jednej do trzech). Było to spowodowane dniami wolnymi od zajęć w dniach, w których miały się one odbyć. Treści programowe zostały zrealizowane.
10. W klasie IV – technik weterynarii we wszystkich (trzech) teoretycznych przedmiotach zawodowych zrealizowano mniejszą od zakładanej liczbę godzin (od czterech do 12). Było to spowodowane dniami wolnymi od zajęć w dniach, w których miały się one odbyć i nieobecnością nauczyciela. Z informacji uzyskanych od dyrektora Szkoły wynika, że treści programowe zostały zrealizowane. (akta kontroli str. 163-184)

¹⁸ W objętych analizą oddziałach zajęcia prowadzone były w oparciu o programy nauczania z lat 2012–2015, a wymiar godzin nauczania określony był w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania (Dz. U. poz. 204, ze zm.).

W okresie objętym kontrolą w ZSR kształcono uczniów w 29–36 oddziałach. Analizą objęto liczbę uczniów w oddziałach, w których prowadzono naukę przedmiotów rolniczych w roku szkolnym 2019/2020. W roku tym zajęcia z tych przedmiotów prowadzone były w 20 oddziałach, liczących od 19 do 29 uczniów. Zgodnie z zasadami określonymi w § 7 w rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 kwietnia 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół¹⁹, uczniów we wszystkich oddziałach podzielono na grupy, z tego:

- w czterech utworzono cztery grupy (dotyczyło to oddziałów, w których kształcono w dwóch zawodach, np. technik rolnik i technik turystyki wiejskiej – dla każdego z tych zawodów utworzono dwie grupy, liczące od trzech do ośmiu uczniów);
- w czterech utworzono trzy grupy, liczące po osiem – 10 osób;
- 12 oddziałów podzielono na dwie grupy, liczące od siedmiu do 13 uczniów.

(akta kontroli str. 185-206)

W okresie objętym kontrolą zajęcia praktyczne prowadzono w oparciu o bazę własną szkoły oraz w ramach współpracy z pracodawcami. Zajęcia praktyczne odbywały się w pracowniach: architektury krajobrazu, produkcji zwierzęcej, produkcji roślinnej i turystyki, w Centrum Kształcenia Zawodowego – w pracowni zajęć praktycznych, w szklarni, w pracowniach i obiektach nowego budynku CKZ (od nowego roku szkolnego w pełni użytkowane będą: pracownia weterynarii, agrotechniki, pojazdów, laboratorium weterynarii, pomieszczenia o następującym przeznaczeniu: kuźnia, spawalnia, stolarnia, obróbka ręczna, obróbka mechaniczna, hala napraw maszyn, hala diagnostyki urządzeń do ochrony roślin, hala napraw pojazdów, hala diagnostyczna). W czasie rozbudowy CKZ, część kształcenia praktycznego była prowadzona w oparciu o bazę pracodawców i stosowne porozumienia o współpracy (w zawodzie technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki w firmach: Samasz Sp. z o.o.²⁰ i Contractus Sp. z o.o.²¹) oraz w oparciu o bazę dydaktyczną indywidualnych gospodarstw rolnych (w zawodzie technik rolnik w indywidualnych gospodarstwach rolnych rodziców uczniów). Ponadto część zajęć praktycznych w zawodzie technik weterynarii odbywała się u pracodawców – osób fizycznych prowadzących Przychodnię weterynaryjną „Tropek”²², Gabinet Weterynaryjny „Mikavel”²³ i Przychodnię dla zwierząt „Zwycięstwa”²⁴, na zasadzie realizacji dualnego systemu kształcenia, zgodnie z zawartymi umowami. W latach szkolnych 2019/2020 i 2020/2021, ze względu na czasowe ograniczenie funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z pandemią koronawirusa, duża część zajęć praktycznych w poszczególnych zawodach była realizowana w systemie zdalnym.

(akta kontroli str. 6-8)

Analiza trzech umów o praktyczną naukę zawodu²⁵ oraz trzech porozumień o organizacji zajęć praktycznych²⁶, wykazała, że zawarte umowy spełniały wymogi określone w § 7 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu²⁷. Pracodawcy zobowiązani zostali do: zapewnienia stanowisk szkoleniowych odpowiednio wyposażonych (między innymi w: szatnie, dostęp do urządzeń higieniczno-sanitarnych), zapoznania uczniów z organizacją pracy, regulaminem pracy, zasadami bhp, sporządzenia w razie wypadku na zajęciach praktycznych dokumentacji powypadkowej i poinformowania dyrektora Szkoły o wypadku w tym samym dniu. Analizowane

¹⁹ Dz. U. poz. 639, ze zm.

²⁰ Zajęcia praktyczne zorganizowano dla czterech klas w przedmiotach: obróbka mechaniczna, elektrotechnika, maszyny rolnicze, spawanie elektryczne i gazowe, naprawa maszyn rolniczych, naprawa pojazdów.

²¹ Zorganizowano dla jednej klasy w roku szkolnym 2019/2020 i 2020/2021 zajęcia praktyczne z agrotechniki.

²² Zajęcia praktyczne zorganizowano w roku szkolnym 2020/2021 dla czterech klas w przedmiotach: anatomia i fizjologia (dwie grupy), rozród i inseminacja, higiena zwierząt rzeźnych i mięsa, diagnostyka (dwie grupy), laboratorium (trzy grupy).

²³ Zajęcia praktyczne zorganizowano w roku szkolnym 2020/2021 dla trzech klas w przedmiotach: zabiegi (cztery grupy z dwóch klas), nadzór weterynaryjny (dwie grupy).

²⁴ Zajęcia praktyczne zorganizowano w roku szkolnym 2020/2021 dla trzech klas w przedmiotach: zabiegi (jedna grupa), nadzór weterynaryjny (dwie grupy), anatomia i fizjologia (jedna grupa), diagnostyka (trzy grupy).

²⁵ Tj. umów zawartych z trzema osobami fizycznymi prowadzącymi Przychodnię weterynaryjną „Tropek”, Gabinet Weterynaryjny „Mikavel” oraz Przychodnię dla zwierząt „Zwycięstwa”.

²⁶ Tj. umów zawartych z Samasz Sp. z o.o. oraz Contractus Sp. z o.o.

²⁷ Dz. U. poz. 391. Rozporządzenie dalej zwane: rozporządzeniem w sprawie praktycznej nauki zawodu.

porozumienia nie przewidywały odpłatności za realizację zajęć praktycznych, a umowy podpisane w gabinetach weterynaryjnych przewidywały, że Szkoła pokrywa koszty wynagrodzenia dla osoby prowadzącej zajęcia praktyczne oraz koszt materiałów niezbędny do prowadzenia zajęć praktycznych. Dyrektor ZRS wyjaśnił, że zajęcia w przychodniach prowadzili nauczyciele – lekarze weterynarii we własnych gabinetach weterynaryjnych w ramach zawartych umów o pracę, a pozostałe umowy zawarto w ramach współpracy i nie przewidywały one odpłatności. (akta kontroli str. 269-280, 551-552)

W roku szkolnym 2019/2020, stosownie do obowiązującego od 11 marca do 31 sierpnia 2020 r. rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 marca 2020 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19²⁸, wszystkie zajęcia w Szkole od 12 do 25 marca 2020 r. zostały wstrzymane, natomiast od 15 marca do 26 czerwca 2020 r. proces kształcenia zawodowego odbywał się w trybie zdalnym²⁹. W roku szkolnym 2020/2021 w zależności od sytuacji epidemicznej, stosownie do kolejnych czterech rozporządzeń Ministra Edukacji Narodowej (Ministra Edukacji i Nauki) w tej samej sprawie³⁰, jak też na podstawie decyzji Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych o kierowaniu oddziałów na kwarantannę, zajęcia zawodowe teoretyczne i praktyczne odbywały się w trybie stacjonarnym, hybrydowym lub zdalnym³¹. Zajęcia z nauki jazdy (samochodem, traktorem, kombajnem) prowadzone były tradycyjnie z zachowaniem zasad reżimu sanitarnego. (akta kontroli str. 283-291)

Od roku szkolnego 2020/2021 w ZSR wprowadzone zostały procedury funkcjonowania Szkoły w czasie epidemii w związku z Covid-19. Określono nimi zasady organizacji pracy Szkoły w czasie epidemii, zasady organizacji zajęć praktycznych i praktyk zawodowych w ramach praktycznej nauki zawodów uczniów, w tym nauki jazdy, zasady organizacji zajęć wychowania fizycznego oraz zajęć sportowych treningowych, zasady organizacji biblioteki

²⁸ Dz. U. poz. 410, ze zm.

²⁹ Zajęcia praktyczne realizowane zdalnie w klasach kształcących w zawodach: technik rolnik, technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki opierały się o bazę w gospodarstwach indywidualnych, których właścicielami są rodzice uczniów. Do końca czerwca 2020 r. zajęcia praktyczne z nauki jazdy samochodem, ciągnikiem oraz zajęcia z obsługi maszyn rolniczych były realizowane w bardzo ograniczonej ilości. Niezrealizowane godziny zajęć zostały zrealizowane w roku szk. 2020/2021.

³⁰ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 sierpnia 2020 r. (Dz. U. poz. 1389, ze zm.) oraz rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia: 26 marca 2021 r. (Dz. U. poz. 561, ze zm.), 29 kwietnia 2021 r. (Dz. U. poz. 824) i 28 maja 2021 r. (Dz. U. poz. 982).

³¹ I tak:

- od 19 do 23 października 2020 r. zajęcia były realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość z wyłączeniem zajęć praktycznych, które w wybranych klasach odbywały się w małych grupach z zastosowaniem reżimu sanitarnego;
- od 24 października 2020 r. całkowicie zostały zawieszone zajęcia stacjonarne, w tym praktyczne i Szkoła przeszła całkowicie na nauczanie zdalne;
- od 9 do 29 listopada 2020 r. stacjonarnie odbywała się część zajęć praktycznych dla klas IV technikum zdających egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe w sesji zimowej – styczeń 2021 r. oraz konsultacje maturalne; pozostałe zajęcia odbywały się w formie zdalnej;
- od 30 listopada 2020 r. do 3 stycznia 2021 r. oraz od 18 stycznia do 28 marca 2021 r. nauczanie odbywało się z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość (zgodnie z wytycznymi MEN część zajęć praktycznych poszczególnym klasom technikum zorganizowano w formie stacjonarnej – określone dni tygodnia w wymiarze nie przekraczającym 10 godzin);
- od 15 marca do 18 czerwca 2021 r. odbywały się dwutygodniowe praktyki zawodowe dla poszczególnych klas w formie projektu edukacyjnego;
- od 29 marca do 18 kwietnia 2021 r. Szkoła całkowicie przeszła na nauczanie zdalne;
- od 19 do 25 kwietnia 2021 r. uczniowie przystępujący do egzaminu zawodowego lub egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w sesji czerwiec – lipiec br. realizowali zajęcia z zakresu praktycznej nauki zawodu stacjonarnie w miejscu ich prowadzenia, przy zachowaniu reżimu sanitarnego, w określonych warunkach organizacyjnych, a ponadto uczniowie z trzech klasy rolniczych uczestniczyli w ramach projektu w indywidualnych zajęciach prowadzonych zdalnie w ramach przygotowań do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe;
- od 26 kwietnia do 17 maja 2021 r. odbywało się nauczanie zdalne z wyłączeniem zajęć praktycznych, w wymiarze nie przekraczającym 16 godz. w tygodniu;
- od 17 do 30 maja 2021 r. wprowadzono nauczanie hybrydowe (wyznaczone klasy w jednym tygodniu realizowały nauczanie zdalne w drugim stacjonarne, a podczas nauczania zdalnego klas były też dla nich organizowane zajęcia praktyczne stacjonarne);
- od 1 czerwca 2021 r. Szkoła rozpoczęła nauczanie stacjonarne z zastosowaniem zasad reżimu sanitarnego.

szkolnej i gabinetu profilaktyki zdrowotnej, zasady korzystania z szatni i stołówki szkolnej, obowiązki pracowników i dyrektora, organizację pracy Szkoły w zakresie utrzymania higieny, czystości i dezynfekowania pomieszczeń oraz postępowania w przypadku podejrzenia zakażenia SARS-CoV2 u uczniów, nauczycieli i innych pracowników³².

(akta kontroli str. 298-299)

Z wyjaśnień Dyrektor oraz przedstawionych dokumentów wynika, że:

- na początku roku szkolnego wychowawcy klas pozyskali informację na temat dostępności uczniów do komputerów i Internetu, o czym poinformowali Dyrektora Szkoły;
- w odpowiedzi na pisemne wnioski uczniów / rodziców uczniów, Szkoła wypożyczyła laptopy i tablety uczniom zgłaszającym niemożność nauki zdalnej z uwagi na brak urządzeń technicznych;
- w Szkole zostały przygotowane stanowiska do pracy / nauki zdalnej dla nauczycieli lub uczniów, którzy zgłoszą Dyrektorowi chęć pracy / nauki w Szkole w związku np. z problemami technicznymi uniemożliwiającymi realizację pracy / nauki w domu;
- nauczanie zdalne i inne zajęcia z wykorzystaniem technik i metod pracy na odległość odbywały się za pomocą dziennika elektronicznego Vulcan oraz platformy Microsoft Office 365 / aplikacji MC Teams, wykorzystywanej m. in. do realizacji lekcji / zajęć w formie wideokonferencji;
- każdemu uczniowi i nauczycielowi zostało założone lub w razie potrzeby uaktualnione konto na platformie Office 365, a uczniowie klas pierwszych, we wrześniu 2020 r., na lekcjach informatyki zostali przeszkoleni z zakresu praktycznego wykorzystania platformy w komunikacji;
- nauczyciele na początku roku szkolnego uczestniczyli w szkoleniu z zakresu wykorzystania platformy MC Office 365, aplikacji MC Teams w nauczaniu zdalnym;
- realizacja zdalnego nauczania odbywała się zgodnie z podstawą programową w oparciu o obowiązujący plan lekcji;
- lekcja w formie wideokonferencji trwała 30 minut, pozostałe 15 minut lekcji wykorzystywane było np. na pracę samodzielną uczniów, zgodnie z poleceniem nauczyciela, konsultacje indywidualne z uczniami;
- do realizacji zajęć i nauczania zdalnego wykorzystywane były przez nauczycieli i specjalistów m.in. materiały i platformy edukacyjne polecane przez MEN, a także materiały przygotowane, czy wskazane przez nauczyciela, np. prezentacje, filmy instruktażowe oraz materiały dostępne w podręcznikach i zeszytach ćwiczeń;
- w realizacji zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość nauczyciele i specjaliści uwzględniali specjalne potrzeby edukacyjne uczniów oraz dostosowywali sposoby i metody pracy do potrzeb i możliwości uczniów;
- nauczyciele, realizując nauczanie zdalne, monitorowali postępy w nauce oraz weryfikowali wiedzę i umiejętności uczniów.

(akta kontroli str. 283-297)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość, polegającą na braku przez trzech z 10 nauczycieli do nauczania przedmiotów zawodowych (byli to trzej lekarze weterynarii), których dokumentację badano, przygotowania pedagogicznego, określonego w § 2 pkt 2 rozporządzenia w sprawie kwalifikacji nauczycieli, wymaganego dla zajmowania stanowiska nauczyciela zgodnie z § 3 i § 6 tego rozporządzenia. Osoby te zatrudnione były w Szkole na podstawie umów o pracę, zawartych na czas określony, jako nauczyciele przedmiotów zawodowych od 2012 r., 2014 r. i 2015 r. Umowy te zawierał Dyrektor Szkoły na okres semestru lub roku szkolnego i były one corocznie przedłużane. Dyrektorzy Szkoły nie występowali do organu prowadzącego o wyrażenie zgody na zatrudnienie tych osób, co przewidywał art. 7 ust 1d ustawy o systemie oświaty (obowiązujący do 1 września 2017 r.) oraz art. 15 ust. 6 ustawy z dnia

³² Zarządzenie Dyrektora ZSR nr 0212.38.2020 z 27 sierpnia 2020 r.

14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe³³. Jeden z nauczycieli (zatrudniony w ZSR od 10 lutego 2014 r.) 11 września 2020 r. zobowiązał się do ukończenia kursu pedagogicznego w roku szkolnym 2020/2021 – wówczas, zgodnie z art. 10 ust. 3 ustawy Karta Nauczyciela, dopuszczalne jest w szczególnych przypadkach uzasadnionych potrzebami szkoły nawiązanie stosunku pracy z osobą legitymującą się wymaganym poziomem wykształcenia, lecz nie posiadającą przygotowania pedagogicznego. Jednak osoba ta jak i dwie pozostałe, wcześniej nie składały takich zobowiązań.

(akta kontroli str. 30-32)

Dyrektor ZSR wyjaśnił, że zatrudnianie lekarzy weterynarii, jako nauczycieli przedmiotów zawodowych bez kwalifikacji pedagogicznych spowodowane było brakiem nauczycieli takich przedmiotów z wymaganymi kwalifikacjami oraz koniecznością prowadzenia zajęć objętych programem nauczania. Odnosząc się niewystępowania do organu prowadzącego o wyrażenie zgody na zatrudnienie osób niemających przygotowania pedagogicznego, Dyrektor wyjaśnił: „...po objęciu 27 lipca 2019 r. stanowiska p.o. dyrektora Zespołu Szkół Rolniczych w Białymstoku miałem bardzo mało czasu na organizację rozpoczęcia roku szkolnego (...) Uznałem, że arkusz organizacyjny szkoły podpisany przez Prezydenta i pozytywnie zaopiniowany przez Kuratora Oświaty jest sporządzony prawidłowo...”.

(akta kontroli str. 33-35)

NIK zwraca uwagę, że arkusz organizacyjny szkoły, przedstawiany do zatwierdzenia przez organ prowadzący nie zawiera informacji o wykształceniu nauczycieli oraz ich kwalifikacjach pedagogicznych.

OCENA CZĄSTKOWA

W Szkole zapewniono odpowiednią do potrzeb kadre. Wszyscy zatrudnieni nauczyciele posiadali wymagane wykształcenie oraz uprawnienia do prowadzenia zajęć z przedmiotów zawodowych, określone rozporządzeniem w sprawie kwalifikacji. Wymiar zajęć dydaktycznych z przedmiotów zawodowych przewidziany w szkolnym planie nauczania był zgodny z ramowym planem nauczania oraz planami nauczania określonymi w programach nauczania zawodów. W Szkole spełniono także wymogi dotyczące liczebności oddziałów i podziału na grupy na zajęciach praktycznych. Zapewniono również prawidłowe warunki do właściwej realizacji praktycznej nauki zawodu na czas modernizacji i rozbudowy CKZ i w czasie epidemii Covid-19. Zajęcia praktyczne w tym czasie prowadzone były w oparciu o bazę pracodawców na podstawie zawartych trzech porozumień o współpracy oraz w oparciu o bazę dydaktyczną indywidualnych gospodarstw rolnych. Natomiast stwierdzona nieprawidłowość w zakresie zatrudnienia trzech nauczycieli (lekarz weterynarii) bez przygotowania pedagogicznego, wymaganego rozporządzeniem w sprawie kwalifikacji nauczycieli, nie miała istotnego wpływu na ocenę kontrolowanej działalności.

OBSZAR

2. Zapewnienie przez szkoły odpowiedniej infrastruktury do kształcenia i przygotowania w zawodach rolniczych

Opis stanu faktycznego

Kształcenie i przygotowanie w zawodach rolniczych odbywało się w budynku Szkoły, w warsztatach, w gospodarstwie rolnym, na gruntach rolnych należących do szkoły oraz na placu manewrowym do nauki jazdy i poligonie. W trakcie kontroli oddano do użytku nowo powstały budynek CKZ, w którym trwały prace porządkowe i organizacyjne, mające na celu wyposażenie warsztatów i sal dydaktycznych w pomoce dydaktyczne i sprzęt niezbędny do praktycznej nauki zawodu. Z oględzin budynku i terenu Szkoły³⁴ oraz budynku CKZ wynika, że zgodnie z wymogami rozporządzenia w sprawie BHP:

- na każdej z trzech kondygnacji budynku Szkoły zapewniono łatwy dostęp do planu ewakuacji szkoły, a drogi ewakuacyjne oznaczono w sposób wyraźny i trwały (§ 5 rozporządzenia),
- w każdej sali przeznaczonej do nauki zawodu wywieszono regulamin określający zasady BHP (§ 26 rozporządzenia) – w trakcie realizacji rozbudowy CKZ z uwagi na prowadzone prace urządzenia techniczne służące, jako pomoce dydaktyczne, i ich instrukcje zostały

³³ Dz. U. z 2021 r. poz. 1082. Ustawa obowiązuje od 1 września 2017 r.

³⁴ W budynku Szkoły dokonano oględzin: korytarzy, klatek schodowych, pracowni (sal) przeznaczonych do nauki zawodu o nr 30, 35, 38, 43, 51, sanitariatu, sali gimnastycznej, biblioteki (sali komputerowej).

spakowane i zabezpieczone (do 30 lipca 2021 r. nie zostały rozmieszczone w nowo powstałych pracowniach i warsztatach),

- na każdej kondygnacji Szkoły znajdowały się pomieszczenia sanitarne dostosowane do liczby i potrzeb uczniów,
- we wszystkich pomieszczeniach sanitarno-higienicznych dostępna była bieżąca ciepła i zimna woda oraz środki higieniczne (§ 8),
- na terenie Szkoły zapewniono oświetlenie oraz równą nawierzchnię przejść i chodników oraz właściwie i trwale zabezpieczono otwory kanalizacyjne, studzienki i inne zagłębienia (§ 7 ust. 2 i 3 rozporządzenia);
- teren Szkoły, gospodarstwa rolnego oraz CKZ został ogrodzony i zabezpieczony, zgodnie z wymogami § 7 ust. 1 rozporządzenia w sprawie BHP.

(akta kontroli str.557-558, 618-628)

W okresie objętym kontrolą Dyrektor, zgodnie z § 3 rozporządzenia w sprawie BHP, dokonywał kontroli zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do Szkoły lub placówki, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki³⁵, z których wynika, że Szkoła była przygotowana do prowadzenia zajęć. W latach 2018–2021 Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku przeprowadził trzy kontrole oceny stanu sanitarno-technicznego stołówki internatu Szkoły, które nie wykazały nieprawidłowości. Przeprowadzone w latach 2018–2020 przeglądy stanu technicznego budynku oceniły stan techniczny, jako dobry. W ramach ostatniego przeglądu z 5 grudnia 2020 r. stwierdzono, że podczas prowadzenia robót termomodernizacyjnych przez firmę SAMBUD (w 2017 r.) wystąpiły usterki, tj. „zawilgocenie od wewnątrz dachu i pokrycia dachowego oraz ścian zewnętrznych”, „zauważono miejscowe przecieki na styku dach i ścian zewnętrznych w szczególności na małej Sali gimnastycznej”. W związku z tym wydano zalecenia, aby wezwać wykonawcę do skutecznej naprawy gwarancyjnej oraz zlecono wykonanie ekspertyzy technicznej stropodachu (nośności dźwigarów konstrukcji stalowej) w pomieszczeniu „starej” sali gimnastycznej. Zwrócono także uwagę, aby monitorować grubość pokrywy śniegowej na „małej” sali gimnastycznej (bezzwłocznie usuwać śnieg po opadach, nie dopuszczając do zlodowacenia oraz ponadnormatywnego obciążenia dachu). Szkoła zrealizowała zalecenie pokontrolne, uzyskując ekspertyzę techniczną stanu konstrukcji i elementów swego budynku³⁶. We wnioskach z opinii wskazano, że przeprowadzenie robót budowlanych zgodnie z zaleceniami nie stwarza zagrożenia dla bezpieczeństwa użytkowania, tj. budynek po odpowiednio wykonanych robotach (posadowienia centrali wentylacyjnej na przebudówce hali gimnastycznej) „nadal będzie spełniał Stan Granicznej Nośności oraz Stan Granicznej Użytkowności”.

(akta kontroli str. 306-335, 533-541, 542-547)

Analiza wyposażenia pracowni przedmiotowych w pomoce dydaktyczne i sprzęt, które powinna posiadać Szkoła zgodnie z warunkami realizacji kształcenia – określonymi w załączniku nr 24 i 19 do rozporządzenia w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach (obowiązującego od 1 września 2019 r.) dla czterech zawodów (technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki, technik rolnik, technik architektury krajobrazu, technik weterynarii) – wykazała:

1. Szkoła posiadała niezbędne wyposażenie do kształcenia w zawodzie technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki, z wyjątkiem ploterów i stanowisk rysunkowych oraz oprogramowania symulującego pracę maszyn i urządzeń rolniczych oraz zasadę działania silników spalinowych i elektrycznych oraz oprogramowania symulującego pracę pojazdów silnikowych i ich diagnostykę. W trakcie niniejszej kontroli w budynku CKZ trwały prace organizacyjne w pracowni pojazdów i maszyn, warsztatów szkolnych i pracowni agrotechniki. Dyrektor wyjaśnił, że hale i pracownie wyposażone zostaną w narzędzia i urządzenia niezbędne do realizacji podstawy programowej kształcenia w zawodzie technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki w ramach realizacji projektu

³⁵ Kontrole zostały przeprowadzone 31 sierpnia 2018 r., 30 sierpnia 2019 r. oraz 4 września 2020 r.

³⁶ Ekspertyzę opracowała osoba z uprawnieniami konstrukcyjno-budowlanymi projektanta i kierownika budowy (PDL/0116/PWKBB/19 i PDL/BO/0151/19).

unijnego (brakującym wyposażeniem Szkoła już dysponuje bądź będzie ono zakupione w najbliższym czasie). Kwestia braku niezbędnego wyposażenia do kształcenia w tym zawodzie została opisana szerzej, w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

2. Szkoła posiadała niezbędne wyposażenie do kształcenia w zawodzie technik rolnik.
3. Szkoła posiadała niezbędne wyposażenie do kształcenia w zawodzie technik architektury krajobrazu, z wyjątkiem pracowni rysunku technicznego, która powinna być wyposażona w stoły do rysunku odręcznego oraz ploter. Kwestia braku niezbędnego wyposażenia do kształcenia w tym zawodzie została opisana szerzej, w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

4. Szkoła posiadała niezbędne wyposażenie do kształcenia w zawodzie technik weterynarii.

Szkoła nie posiadała pracowni prosektorium oraz stanowiska dydaktycznego wyposażonego w sprzęt, narzędzia i materiały do inseminacji bydła i świń. Dyrektor wyjaśnił, że: „ze względu na przepisy sanitarno-weterynaryjne w szkole brak jest pracowni prosektorium. Jednakże z uwagi na to, że na kierunku – technik weterynaryjny prowadzony jest system kształcenia dualnego – zajęcia dotyczące sekcyjnego badania zwłok zwierząt odbywają w profesjonalnie wyposażonych gabinetach weterynaryjnych, z którymi szkoła współpracuje w ramach realizacji zajęć praktycznych. Uczniowie mają też możliwość zapoznawania się z zagadnieniami związanymi z sekcyjnym badaniem zwłok i niezbędnym wyposażeniem w czasie realizacji praktyk zawodowych czy staży zawodowych u pracodawcy”. Dyrektor podał też, że Szkoła „ze względu na przepisy sanitarno-weterynaryjne nie posiada materiału biologicznego (nasienia knura i buhaja). W związku z tym sprzęt specjalistyczny do jego przechowywania i rozmnażania nie był dotychczas potrzebny. Zajęcia praktyczne z inseminacji były realizowane w formie kursów inseminacyjnych przeprowadzonych przez firmę zewnętrzną. Kurs kończył się zdobyciem przez uczniów certyfikatu i uprawnień do wykonywania usług inseminacyjnych zwierząt”.

Szkoła nie posiadała także zestawu narzędzi do ręcznej i mechanicznej korekcji racic i kopyt, zestawu do pielęgnacji pazurów u psów i kotów, zestawu do pielęgnacji skóry i sierści u psów i kotów, sprzętu i narzędzi do wykonywania zabiegów zootechnicznych u zwierząt gospodarskich oraz sprzętu i narzędzi do wykonywania zabiegów specjalnych oraz ultrasonografu. Dyrektor wyjaśnił, że: „w ramach tego kierunku realizowane jest kształcenie dualne. Na podstawie zawartych umów, realizowana jest współpraca z pracodawcami prowadzącymi profesjonalnie wyposażone gabinety weterynaryjne, gdzie w rzeczywistych warunkach pracy uczniowie odbywają zajęcia praktyczne z diagnostyki, zabiegów oraz laboratorium. Uczniowie w ramach kształcenia praktycznego odbywają też praktyki zawodowe u pracodawców w realnych warunkach pracy. Uczestniczyli również w kursie inseminacji prowadzonym przez firmę zewnętrzną – Stację Hodowli i Unasienniania Zwierząt w Bydgoszczy Oddział w Olecku – zdobywając uprawnienia do prowadzenia inseminacji zwierząt. Uczniowie kształcący się w zawodzie technik weterynarii nabywają ponadto umiejętności zawodowe na kursie groomerskim – realizowanym w ramach projektu unijnego „Rozbudowa i modernizacja bazy kształcenia zawodowego w Zespole Szkół Rolniczych CKP w Białymstoku” – w firmie zewnętrznej, wyposażonej w potrzebne do realizacji kształcenia sprzęty, urządzenia i materiały. W ramach projektu uczniowie realizują również staże zawodowe w wyposażonych w specjalistyczne urządzenia, sprzęty i materiały firmach zewnętrznych – gdzie również pozyskują wiedzę i umiejętności zawodowe”. Dyrektor wskazał także na treść załącznika nr 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 15 lutego 2019 r. w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego³⁷: „szkoła prowadząca kształcenie zawodowe powinna realizować to kształcenie w oparciu o współpracę z pracodawcami, a praktyczna nauka zawodu powinna odbywać się w jak największym wymiarze w rzeczywistych warunkach pracy u pracodawców lub w indywidualnych gospodarstwach rolnych, a także w centrach kształcenia zawodowego, warsztatach szkolnych,

³⁷ Dz. U. poz. 316, ze zm. Rozporządzenie obowiązuje od 1 września 2019 r.

pracowniach szkolnych i placówkach kształcenia ustawicznego” oraz w odniesieniu do rozporządzenia w sprawie praktycznej nauki zawodu w szkole – „kształcenie praktyczne na kierunku technik weterynarii prowadzone jest w ścisłej współpracy z pracodawcami”. (akta kontroli str. 557-579)

Organizacja praktycznej nauki zawodu technika weterynaryjnego przez ZSR odpowiadała wymaganiom art. 120 ust. 1 i 2 ustawy Prawo oświatowe, zgodnie z którymi *„praktyczna nauka zawodu może odbywać się u pracodawców lub w indywidualnych gospodarstwach rolnych, zapewniających rzeczywiste warunki pracy, a także w centrach kształcenia zawodowego, warsztatach szkolnych, pracowniach szkolnych i placówkach kształcenia ustawicznego”.* W umowach o praktyczną naukę zawodu zobligowano gabinety weterynaryjne do zapewnienie stanowiska szkoleniowego odpowiednio wyposażonego, a celem zajęć praktycznych było przygotowanie do wykonywania zadań zgodnie z podstawą programową, tj. prowadzenie chowu i hodowli zwierząt gospodarskich i towarzyszących, wykonywanie czynności pomocniczych dotyczących diagnozowania, profilaktyki i leczenia chorób zwierząt, wykonywania zabiegów pielęgnacyjnych i zootechnicznych u zwierząt. Zdaniem NIK, podpisanie wspomnianych umów oraz zorganizowanie dla uczniów kursu inseminalnego i groomerskiego zapewniło uczniom Szkoły dostęp do pomocy dydaktycznych i sprzętu wymaganego do nauki w zawodzie technik weterynaryjny.

Szkoła posiadała samochody osobowe, ciągniki oraz kombajny do nauki jazdy, a także odpowiednio wyposażone i oświetlone prace manewrowe oraz gospodarstwo rolne wyposażone w budynki inwentarskie z żywymi zwierzętami (bydłem mięsnym, końmi, owcami), magazyny przechowywania produktów rolniczych, pasz, nawozów, pola, łąki, pastwiska, działki agrobiologiczne. Ponadto na należących do Szkoły gruntach rolnych realizowano zajęcia z wykorzystywani urządzeń i maszyn rolniczych. Szkolne gospodarstwo rolne nie posiadało jednak płyty obornikowej. Dyrektor wyjaśnił, że: *„brak jest płyty obornikowej, ponieważ zwierzęta utrzymywane są w ściółkowych pomieszczeniach wolnostanowiskowych (obornik zamiast gnojowicy, co ogranicza szkodliwe oddziaływanie produkcji zwierzęcej na środowisko (obornik usuwa się trzy razy w roku na pole uprawne)”.* Szkoła zapewnia także dostęp do gospodarstw rolnych wyposażonych w budynki inwentarskie z żywymi zwierzętami, zbiornik na gnojówkę i gnojownicę w ramach praktyk zawodowych realizowanych w indywidualnych gospodarstwach rolnych oraz w ramach zawartych umów na realizację zajęć praktycznych z Samasz Sp. z o.o. oraz Contractus Sp. z o.o. (akta kontroli str. 557-579, 617)

W latach 2016–2017 r. w Szkole przeprowadzono analizę kształcenia zawodowego. Ocenie poddano zaplecze, jakim dysponowała Szkoła, kwalifikacje kadry pedagogicznej, efekty nauczania oraz zanalizowano potrzeby Szkoły, uczniów i nauczycieli. Efektem tych analiz było opracowanie *„Planu rozwoju szkoły na lata 2016–2022”.* Wskazano w nim na konieczność rozbudowy warsztatów szkolnych, wyposażenie ich w nowoczesne maszyny, urządzenia i narzędzia w celu zapewnienia realizacji podstawy programowej kształcenia w zawodach: technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki, technik rolnik, technik architektury krajobrazu, technik weterynarii oraz na podniesienie kompetencji uczniów i nauczycieli. Efektem przyjęcia tego dokumentu przez Radę Pedagogiczną³⁸ i zatwierdzenia przez organ prowadzący (Miasto Białystok)³⁹ było opracowanie wniosku o dofinansowanie i uzyskanie dotacji na realizację projektu *„Rozbudowa i modernizacja bazy kształcenia zawodowego w Zespole Szkół Rolniczych CKZ w Białymstoku”*, realizowanego w ramach RPOWP na lata 2014–2020. Projekt zakładał rozbudowę warsztatów i ich wyposażenie (część twarda), finansowaną z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (11.307.415, 63 zł) oraz działania tzw. miękkie (kursy, szkolenia, staże, koła zainteresowań) – finansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego (3.532.399,96 zł)⁴⁰. Realizatorem umowy było Miasto Białystok. Efektem realizacji projektu było oddanie do użytkowania części budynków warsztatów CKZ (1 kwietnia 2021 r.). W oddanym budynku warsztatów CKZ znajdują się następujące pomieszczenia: część socjalna (szatnia podstawowa, jadalnia,

³⁸ 25 kwietnia 2016 r.

³⁹ 4 września 2017 r.

⁴⁰ Umowa nr UDA-RPPD.08.02.02-20.0013/18-00 z 8 lutego 2019 r.

umywalnia, wc i natryski), pokój nauczycielski, dwa pokoje gościnne, pokój biurowy, sala egzaminacyjna, pracownia weterynarii, laboratorium weterynarii, pracownia agrotechniki, pracownia pojazdów. W hali warsztatowej wydzielono: halę napraw maszyn, halę diagnostyki i urządzeń do ochrony roślin, halę napraw pojazdów, halę diagnostyczną, myjnię. W trakcie niniejszej kontroli w ramach projektu rozstrzygnięty został przetarg zorganizowany przez Urząd Miasta w Białymstoku na dostawę pomocy dydaktycznych i wyposażenia (maszyny i urządzenia oraz narzędzia). Dotychczasowa realizacja projektu pozwoliła rozbudować istniejącą bazę sprzętową Szkoły m.in. o: ciągnik rolniczy do nauki pracy maszynami, prasę stałokomorową, rozsiewacz nawozów z zastosowaniem techniki GPS, opryskiwacz wykorzystujący technikę GPS, urządzenie elektroniczne do kalibracji dysz opryskiwaczy polowych, analizator biochemiczny, analizator do badania moczu, elektrokardiograf, wirówkę, otoskop weterynaryjny, pulsoksymetr. (akta kontroli str. 336-399)

W okresie objętym kontrolą na wzbogacenie i modernizację bazy dydaktycznej w Szkole przeznaczono 310 tys. zł⁴¹, z tego: 30,7 tys. zł poniesiono w 2018 r., 37,4 tys. zł w 2019 r. oraz 242,3 tys. zł w 2020 r.⁴² W ramach modernizacji szkolnej bazy dydaktycznej zakupiono, zgodnie z potrzebami określonymi w Planie Rozwoju Szkoły na lata 2016–2022, m.in. agregat uprawno-siewny, owijkarkę samozaladowczą, sterylizator na suche powietrze, tablicę interaktywną, projektor, głośniki, elektrokardiograf, komputery i monitory, meble stoły, ławki i krzesła. (akta kontroli str. 408-449)

Szkoła realizowała wydatki na modernizację i doposażenie bazy dydaktycznej gospodarnie i celowo. Analiza wydatków w wysokości 183 tys. zł (58,9% wydatków poniesionych na ten cel w okresie objętym kontrolą), poniesionych w 2020 r. na zakup losowo wybranych dwóch maszyn rolniczych⁴³ wykazała, że:

- poniesiono je zgodnie z art. 44 ust. 1 pkt 3, ust. 3 i 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁴⁴,
- środki wydatkowane na cele i do wysokości ustalonych w planie finansowym oraz zgodnie z celami wskazanymi w Planie Rozwoju Szkoły na lata 2016–2022,
- dostawców wyłoniono w drodze postępowań określonych w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych⁴⁵,
- środki finansowe wydatkowane w wysokościach wynikających z zawartych umów,
- faktury za dostawy poddano kontroli merytorycznej i formalno-rachunkowej.

(akta kontroli str. 450-532)

Zakupione przez Szkołę w latach 2018–2021 urządzenia i maszyny rolnicze były eksploatowane i utrzymywane zgodnie z zaleceniami producenta (dokonywano wymaganych przeglądów technicznych i gwarancyjnych) oraz wykorzystywane na zajęciach praktycznych, do nauki pracy maszynami oraz przeprowadzania egzaminów zawodowych⁴⁶. Jednak – jak wyjaśnił Dyrektor – od marca 2020 roku pandemia w znacznym zakresie ograniczyła wykorzystanie bazy dydaktycznej w związku z koniecznością realizacji w części zajęć w formie zdalnej. (akta kontroli str. 548-577)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość, polegającą na niezapewnieniu przez Dyrektora Szkoły części wyposażenia wymaganego załącznikiem nr 24 i 19 do rozporządzenia w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach (obowiązującego od 1 września 2019 r.) do kształcenia w zawodach technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki oraz technik architektury krajobrazu. Szkoła nie posiadała bowiem pracowni rysunku technicznego wyposażonego w stanowiska rysunkowe z przyborami rysunkowymi i kreślarskimi wraz ploterem oraz: a) oprogramowania

⁴¹ Z tego: 239,8 tys. zł sfinansowano ze środków budżetowych (22,7%) i 70,6 tys. zł ze środków własnych w ramach rachunku dochodów oświatowych (77,3%).

⁴² W 2021 r. nie ponoszono z budżetu Szkoły wydatków na wyposażenie szkolnej bazy dydaktycznej.

⁴³ Zbadano wydatki na zakup agregatu siewnego i owijkarki samozaladowczej ciągnionej.

⁴⁴ Dz. U. z 2021 r. poz. 305.

⁴⁵ Dz. U. z 2019 r. poz. 1843, ze zm. Ustawa uchylona z dniem 1 stycznia 2021 r.

⁴⁶ Zbadano wykorzystanie kombajnu zbożowego, czterech ciągników rolniczych, plugu, kosiarki, brony zębowej, kultywatora polowego, rozsiewacza nawozów, siewnika oraz brony talerzowej.

symulującego pracę maszyn i urządzeń rolniczych oraz zasadę działania silników spalinyowych i elektrycznych, b) oprogramowania symulującego pracę pojazdów silnikowych i ich diagnostykę.
(akta kontroli str. 548-577)

Dyrektor wyjaśnił, że w Centrum Kształcenia Zawodowego, od nowego roku szkolnego zostanie utworzona pracownia do rysunku technicznego dla zawodu: technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki oraz technik architektury krajobrazu. Pracownia rysunku technicznego wyposażona będzie w stanowiska rysunkowe (jedno stanowisko dla jednego ucznia) z przyborami rysunkowymi i kreślarskimi oraz innymi pomocami dydaktycznymi wymienionymi w załączniku nr 24 do rozporządzenia w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach. Zakupione mają być także oprogramowania symulujące pracę maszyn i urządzeń rolniczych oraz zasadę działania silników spalinyowych i elektrycznych wraz z oprogramowaniem symulującym pracę pojazdów silnikowych i ich diagnostykę.

(akta kontroli str. 548-577)

OCENA CZĄSTKOWA

Szkoła zapewniła odpowiednią infrastrukturę i wyposażenie do kształcenia i przygotowania w zawodzie technik rolnik oraz technik weterynarii. Zapewniono również większość wyposażenia niezbędnego do kształcenia w zawodach technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki oraz technik architektury krajobrazu za wyjątkiem pracowni rysunku technicznego wyposażonego w stanowiska rysunkowe z przyborami rysunkowymi i kreślarskimi wraz z ploterem oraz oprogramowania symulującego pracę maszyn i urządzeń rolniczych oraz zasadę działania silników spalinyowych i elektrycznych, a także pracę pojazdów silnikowych i ich diagnostykę. Opracowano „Plan rozwoju szkoły na lata 2016–2022”, który umożliwił uzyskanie dotacji na realizację projektu „Rozbudowa i modernizacja bazy kształcenia zawodowego w Zespole Szkół Rolniczych CKZ w Białymstoku”, realizowanego w ramach RPOWP na lata 2014–2020. Pozyskane środki na modernizację i doposażenie bazy dydaktycznej CKZ umożliwią dostosowanie bazy dydaktycznej w pomoce dydaktyczne, sprzęt i wyposażenie do wymogów rozporządzenia w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach. Spełnione zostały także wymogi w zakresie bezpieczeństwa i higieny określone w rozporządzeniu w sprawie BHP.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Przestrzeganie zasad zatrudniania nauczycieli przedmiotów zawodowych, niedysponujących wymaganym przygotowaniem pedagogicznym.
2. Utworzenie pracowni rysunku technicznego wyposażonego w plotery i stanowiska rysunkowe oraz pozyskanie oprogramowania symulującego pracę maszyn i urządzeń rolniczych oraz zasadę działania silników spalinyowych i elektrycznych wraz z oprogramowaniem symulującym pracę pojazdów silnikowych i ich diagnostykę, niezbędnego do realizacji kształcenia w zawodach technik architektury krajobrazu oraz technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

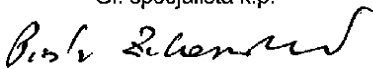
Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

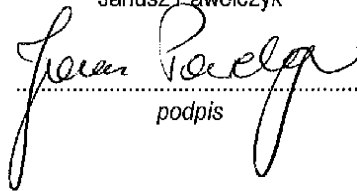
W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Białystok, 26 sierpnia 2021 r.

Kontroler:
Piotr Żukowski
Gł. specjalista k.p.

.....
podpis

p.o. DYREKTORA DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
Janusz Pawelczyk

.....
podpis